

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

בשלה

אור

לא לחכמים להם וגם לא לנכנים עשר

שמות פרק טז (ד) ויאמר יקנך אלי-משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר-יום ביום למען אנסנו הילך בתורת אב-לא: (טו) ויראו בני-ישראל ויאמרו איש אלי-אחיו מן הוא פי לא ידעו מה-הוא ויאמר משה אליהם הוא הלהם אשר נתן יקנך לכם לא-לה: (טז) זה הדבר אשר צוה יקנך לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגלת מספר נפשתיכם איש לאשר בא-הלו תקחו: (יז) ויעשו-כן בני ישראל וילקטו המרבה והממעיט: (יח) וימדו בעמר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר איש לפי-אכלו לקטו: (יט) ויאמר משה אליהם איש אליי-תך ממנו עדי-בקר: (כ) ולא-שמעו אלי-משה וייתרו אנשים ממנו עדי-בקר וירם תולעים ויבאש ויקצה עליהם משה: (כח) ויאמר יקנך אלי-משה עדי-אנה מאנתם לשמר מצותי ותורת: (לג) ויאמר משה אלי-הרן קח צנצנת אחת ותן-שמה מלא-העמר מן והנח אתו לפני יקנך למשמרת לדרתיכם:

שאלות:

א: ויש לשאול מה כוונת הקב"ה למען אנסנו אם שומרים התורה, מאחר ומוריד להם את המזון אם כן אין להם נסיון? ב: עוד יש לשאול על דברי המכילתא דרשב"י פרק טז למען אנסנו הילך בתורת אב לא נסוי הוא להן לכל באי העולם. וכו' ר' אליעזר אומר לא ניתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המזון. והשאלה לדעה ראשונה אם להם אינו נסיון, הוא נסוי לכל באי עולם במה הוא נסיון לכל הדורות הרי אין להם מן? וכן לפי רבי אליעזר לא ניתנה התורה רק לאוכלי המזון, לא מובן הרי התורה ניתנה לדורות למרות שאינם אוכלי מן? ג: עוד נשאל רשב"י במסכת יומא דף עז ע"א שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה? שהרי ראינו שהמזון יכול להישמר לשנים רבות.

מרכז החיים הפרנסה:

הנה כל בית שבונים עומד וניצב בפני בני הזוג את עמוד התווך של קיום הבית והוא הפרנסה כי הכסף יענה את הכל, ומטבעם של דברים שהופך הדבר לנושא מרכזי בחיי כל בית וסביבו נגרמים ויכוחים מצוקות וצער שמאפיל על חיי הנשואין מאחר ובדרך כלל לא נולדים לכפית של זהב, ופעמים רבות יש רצונות שלא ניתן לממש או קניות מיותרות שגורמות לויכוח וכדומא, מה גם שיש טענות מדוע הבעל או האשה אין עושים מספיק לכלכלת הביתאו מדוע לא ניצל הזדמנויות מוצלחות או עשה מעיות בעסקיו, בהיות שרבים וטובים טועים בחושבם כי כל פרנסתם תלויה במעשיהם בזריזותם ובחכמתם ובתכונתם, ולזאת ישנם רבים אף מגדילים לעשות

לחבר ספרים על דרך הצלחתם בעסקים כאילו ללמדנו העתק הדבק את הצלחה, וממילא צומחת התביעה הקשה מדוע אינו עושה את כל המאמץ להרחיב את גבולם, ויתירה מכך בני אדם מתוך אותה הנחה טועים באורח חייהם לתת את כל הדגש על כך ומזניחים את תכליתם בעולמם ואת עבודת השם בקיום התורה והמצוות, כך שמאבדים את אושר החיים וגם את עבודת השם, כמבואר במסכת עירובין דף מא ע"ב תנו רבנן שלושה דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו, אלו הן עובדי כוכבים, ורוח רעה, ודקדוקי עניות. למאי נפקא מינה? למיבעי רחמי עליהו. אולם תורתנו הקדושה מלמדת אותנו שמטעות גדולה ביד החושבים כך כי רק השם הוא מוריש ומעשיר כמאמר דוד המלך דברי הימים א פרק כט פסוק (יא) לך יקנך הגדלה וגו': (יב) והעשר והתבודד מלפניך ואתה מושל בפל ובידך פח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לפל: וכאשר נלמד מפרשתנו.

ניסיון המזון לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המזון.

אחר הדברים האלה עלינו להתבונן אשר מלמדת אותנו התורה בפרשת המזון שהיא סמל ודוגמה לפרנסת האדם ואף קריאתה סגולה לפרנסה, שהקב"ה צוה למשה אשר יאמר לבני ישראל שהוא יוריד להם את המזון אך כל אחד יאסוף רק עומר לגולגלת שהוא עשירית האיפה שזה משקל שחייב בהפרשת חלה קילו חמש מאות ושישים גרם לכל נפש ליום, ולכן כל אחד יאסוף לפי מספר הנפשות שיש בביתו, ואף גם זאת כל יום יאסוף רק הנצרך לאותו יום ולא יאסוף גם בשביל מחרת, אולם לצערנו

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

האדם יפנים את היסוד הזה ויאמין באמונה שלימה שהכל תלוי בחסדי השם יתברך ידע לפנות לבוראו שהדבר תלוי בו וישפוך את צקון ליבו לפני השם שישפיע עליו שפע וברכה ממרום כי רק הקב"ה הוא זן ומפרנס לכל מקרני ראמים ועד ביצי כינים.

לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן:

ובזה נבין מאמרי חז"ל שזה נסיון לכל הדורות ואף לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, כוונתם בזה למרות שאין מן יורד מהשמים בדורות הבאים אלא התחליף למן הם הגשמים שבהם תלוי קיום העולם והבריאה כי "מים בגמטריה מן" ומפתח הגשמים רק ביד הקב"ה כמו המן, ולכן את האמונה וההשקפה של אוכלי המן נשארת לדורות בזה שמאכלי המן ילמד להשכיל ולהבין שהפרנסה היא משמים ואינה תלויה במעשיו ובחכמתו, וכאשר יפנים הדבר ויאמין באמונה שלימה יוכל להתפנות לעסק התורה ויקבל עליו עול התורה והמצוות ולא לעבוד על השבון ביטולם, וזו כוונת חז"ל שמי ראוי לקבל התורה וללומדה דווקא מי שמפיק לקח ומוסר מפרשת אוכלי המן שהוא לחם מן השמים ואינו תלוי בו ורק כאשר יש לו את האמונה והביטחון הזה יכול לעסוק בתורה, והוא הנסיון לכל הדורות וכמו שהשיב רשב"י לתמידיו מדוע לא הוריד בפעם אחת לכל השנה **במסכת יומא דף עו ע"א** אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה, עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום, אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים ע"כ.

מימי לא ראיתי צבי קייץ, וארי סבל, ושועל חנוני:

ואכן הן הם דברי המשנה **במסכת קדושין דף פב ע"א** רבי שמעון בן אלעזר אומר ראית מימך היה ועוף שיש להם אומנות? והן מתפרנסין שלא בצער, והלא לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי מעשי, וקפחתי את פרנסתי. **ובגמרא דף פב ע"ב תניא**, ר"ש בן אלעזר אומר מימי לא ראיתי צבי קייץ, וארי סבל, ושועל חנוני, והם מתפרנסים

היו קטני אמונה אשר אספו כמות יותר גדולה אולי ירצו לאכול יותר מעשירית האיפה, ויש אשר שמרו למחרת שאולי מחר יהיה שביתה ולא ירד מן מהשמים ולא יהיה להם מה לאכול, ויש אשר טעו בחשבון הכמות ובטעות אספו פחות, והתוצאה אומרת לנו התורה שהמרבה לא העדיף והממעיט לא החסיר, ואשר השאיר עד למחרת התליע, זאת אומרת התורה מלמדת אותנו איך הקב"ה מנהיג את העולם, שאדם טועה וחושב יאסוף יותר ויוסיף שעות עבודה ויגדיל את משכורתו על חשבון התורה והתפילה וכדומה וירויח יותר, אך מגלה לנו התורה שהמרבה לא העדיף אלא אותו מן שהוסיף יותר ממה שמגיע לו נמס וכשהגיע לבית רואה שיש בידו רק מה שצריך, כך אדם המגדיל הכנסתו ונדמה לו שהוא יעשיר על ידי זה אך מה עושה הקב"ה מביא לו תקלות וקילקולים ויסורים וכדומה ומוציא ממנו את הכסף ככל מיני צורות ולא נותר בידו אלא את מה שמגיע לו בלבד, ומצד שני אם החסיר מפני עבודת השם הקב"ה נותן ברכה במעשיו וממלא את חסרונו. זאת ועוד כאשר נתבונן שחז"ל מלמדים אותנו שכל אדם מצא את המן במרחק הנקבע לפי צדקותו יש אשר היה המן בפתח ביתם ויש אשר נצרכו ללכת למרחק, והשאלה מדוע נצרך ללכת למרחק וכי לא יכול לקחת מהמן שנמצא בקרבתו? התשובה לכך מתבאר בחז"ל שכל אחד ראה את המן ששייך לו ויכול לעבור בסמוך למן של אחר ואינו רואה אותו, ולמדנו שכל אדם עושה עסק ומצליח במה ששייך לו ובמה שאינו שייך לו אינו רואה, וכל אדם שיתבונן כמה הזדמנויות היו לו בחיים ולא עשה אותם ומצטער חבל שהפסיד את ההזדמנות, אך המאמין יודע שרק מה ששייך לו הוא יראה ויחשוב ויעשה ודבר אחר אינו שייך לו, ולכן מחברי ספרי הצלחות וצורת עסקים אינה אלא אחיות עיניים שהרי רבים עשו כן ולא הצליחו ורבים עשו אחרת וגם הצליחו, כך שלא סוג העסק ולא צורת הפעלתו ולא חכמת האדם עמדה לו להצלחה, אלא כבר כתבנו בפרשיות הקודמות שכל אדם נגזר עליו את תכנית החיים ומסגרת המתאימה לפי שורשי נשמתו איך יעבור את התקופה שצריך לעבור עלי אדמות. ורק כאשר

עיר התורה שקרובה אליך

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין
The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

ימכור נרות השמש לא תשקע ואם ימכור תכריכים
לא ימותו בני אדם בכדי שלא תהיה לו פרנסה.

למרות הידע הוא עני:

וכמו שספרנו את המבואר במסכת הוריות דף י ע"א
אמר לו רבן גמליאל כל כך הרבה חכמה יש בידך,
ואתה עולה בספינה לבקש פרנסתך? אמר לו רבי
יהושע עד שאתה תמה עלו, תמה על שני תלמידים
שיש לך ביבשה, והם רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן
בן גודגדא, שכל כך חכמים הם, עד שיודעים לשער
כמה טפות יש בים, ואף על פי כן, אין להם פת לאכול,
ולא בגד ללבוש. הרי לך שחכמה אינה מחייב להביא
פרנסה, וכך מסופר בירושלמי (וילנא) מסכת ביכורים
פרק ג ששמעון בר ווא למרות שהיה חכם גדול ובקי
בהבחנת מרגליות ולכאורה יכול להרויח הרבה כסף
ולהיות עשיר המציאות שהיה עני גדול עד שלא היה
לו לחם לאכול, ולכן קרא עליו ריו"ח הפסוק לא
לחכמים לחם. כמו שכתב בירמיהו פרק ט פסוק (כב)
כֹּה אָמַר יְקֹקֶל אֱלֹהֵי־תְהַלֵּל חֵכֶם בְּחִכְמֹתָו וְאֵלֵי־תְהַלֵּל
הַגְּבוּר בְּגִבּוֹרָתוֹ אֱלֹהֵי־תְהַלֵּל עֲשִׂיר בְּעֲשָׂרוֹ: (כג) כִּי אִם־
בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשֶּׁבֶל וְיִדַע אֹתוֹ וְגו'.

מעשה שהיה עם החפץ חיים

פעם פנו שני אחים סוחרים יערות עצים שיכריע
בניהם על ויכוח שנוצר בניהם, מדובר שהם רכשו
יער והיו סוחרים בעצים ומוכרים ומרויחים יפה והנה
בעודם בחצי מלאכתם ביער שקנו הזדמן עוד יער
למכירה במחיר טוב ונהיה מחלוקת בניהם אחד רצה
לרכוש את היער הנוסף והשני התנגד באומרו קודם
נגמור מה שיש בידנו ואח"כ נקנה, החליטו לשאול
את גדול הדור מה לעשות, פנו לחפץ חיים ליעץ
להם, השיבם שאינו מבין במסחר יערות ואינו יכול
להשיב עד אשר הפצירו בו שזה עניין של שלום
בניהם, והשיבם שהוא אומנם אינו מבין במסחר
יערות אבל יספר להם סיפור ויבינו, פעם היה כפרי
אחד שהיה מתפרנס מייין שהיה עושה בביתו היה
מוכר יין מהחבית, והנה פעם פנה אליו חברו ויעץ לו
מדוע הנך עושה ברו אחד לחבית וצריכים לחכות
בתור הרבה אנשים הרי אתה יכול להכפיל את
המכירות ולהרויח יותר תוסיף עוד ברו לחבית
ותמכור משני ברזים, צחק עליו הכפרי ואמר לו וכי
אם אני יעשה עוד ברו יתוסף יין בחבית הרי את

שלא בצער, והם לא נבראו אלא לשמשני, ואני
נבראתי לשמש את קוני, מה אלו שלא נבראו אלא
לשמשני מתפרנסים שלא בצער, ואני שנבראתי
לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא
שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי, שנאמר
[ירמיהו ה] עונותיכם הטו ע"כ. וכוונת חז"ל בזה
להבהיר לנו כי הרי הקב"ה זן ומפרנס מקרני ראמים
ועד ביצי כינים ואם רק נחשוב כמה מזון צריך להכין
עבור כל הבעלי חיים בעולם עשרת מונים מהאנשים
ולמרות הכל לא ראינו שהם נצרכים לעשות עסקים
בכדי להתקיים ומדוע האדם שונה מהן? אולם אחרי
חטא אדה"ר נתקלל האדם שפרנסתו תהיה עם סבל
ולכן האדם נצרך להתאמץ, כך שהעבודה והעסק
בשום אופן אינו סיבה להבאת הפרנסה אלא הוא
העונש של הקללה, ולולי החטא האדם לא יותר גרוע
מכל בעלי חיים שהקב"ה ממציא להם מזונם, ונמצא
שלפי מעשיו של אדם נצרך להשתדלות בתור עונש,
אך אינו אמצעי להעשיר ולהצליח, אלא אם נגזר עליו
כמזלו הוא יצליח בכל אופן ואם לאו יפסיד, ורק ע"י
שיתפלל ויתחנן לבורא עולם ויעורר רחמי שמים עליו
יכול לשנות את מזלו לטובה.

דברי האבן עזרא על דברי שלמה המלך:

וכבר אמר שלמה המלך בחכמתו משלי פרק כב
פסוק (ב) עֲשִׂיר וְרֶשׁ נִפְגְּשׁוּ עֵשָׂה כָּל־מִן יְקֹקֶל וּמְבֹאֲרִים
המפרשים שכאשר נפגשים עשיר ועני ומכירים אחד
את השני מקרוב שניהם מתפלאים אחד על השני כי
העשיר רואה שהעני פיקח ואם כן למה הוא עונה
ולא מצליח לעשות עסקים, והעני רואה שהעשיר
טיפש ומתפלא איך הצליח להגיע לעושר, והמסקנה
שמגיעים שניהם עושה כולם והכל לתלוי בו
ולא בחכמת האדם.

עוד אמר בקהלת פרק ט (יא) שִׁבְתִּי וְרָאָה תַּחַת־
הַשָּׁמַיִם כִּי לֹא לְקָלִים הַמְּרוֹזֵץ וְלֹא לְגִבּוֹרִים הַמְּלַחֲמָה
וְגַם לֹא לְחֹכְמִים לְחֵם וְגַם לֹא לְנַבְנִים עֲשָׂר וְגַם לֹא
לְיָדָעִים הֵן בִּיַעַת וַפְּנֵעַ יִקְרָה אֶת־פִּלֵּם: וכתב האבן
עזרא קהלת פרק ט וגם לא לחכמים לחם, שהיה ראוי
להיותם מושלים בכסילים ויהיו רשים והדבר הפוך
ברוב: וביאור דבריו מניסיונו על בשרו שכבר העיד
האבן עזרא על עצמו שנולד במזל עוני עד שאם

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מוצ"ש ביקש הגבאי את אותו שמש שירשום את כל המכירות שנמכרו ויביא לו הרשימה. אולם השמש השיב שאין הוא יודע לכתוב כלל. אמר לו הגבאי אים אינך יודע לכתוב אין לך מה לעשות כאן שילם עבור אותו שבת ופיטרו, ויצא השמש בפחי נפש לחפש לו פרנסה לבני ביתו ומרים עיניו אל הקב"ה מנין יבא עזרי. והנה עבר קצין מהצבא שראה אותו ואמר לו הלא יהודי האם תוכל להזמין לי חמש מאות לחמים ותבא על שכרך. היהודי שמח ורץ לבצע הזמנה זו והביא את זה, ושוב ביקשו לעשות כן עוד ימים ואח"כ הגדיל את ההזמנה עד שהגיע לכמות גדולה מאוד והתייעץ שכדאי לפתוח מאפיה לספק כמות זו וכך עשה עד שהעשיר מאוד מאוד, והיו לו פועלים ועושר רב ופעם הלך השליח שלו לפתוח חשבון בבנק עם שני מזודות של כסף כמובן מנהל הבנק התפעל מהעושר והזמין את העשיר כיון שהוא צריך לחתום, ובא העשיר וקיבלו בכבוד רב וסידרו כל הניירת, והגיעו לשלב של החתימות נתבקש העשיר לחתום, אמר למנהל שהוא אינו יודע לחתום, שאל המנהל כיצד יתכן כזה עשיר מבלי שיוודע לחתום, השיבו אם הייתי יודע לכתוב ולחתום הייתי נשאר שמש עד עכשיו. רואים כמה שאין העושר והכבוד תלוי במעשה האדם ואדרבא מהחוסר חכמה ולמידה שלכאורה גורם לו נזק וחוסר הצלחה לכאורה, משם הקב"ה מוציא לו את הישועה וההצלחה.

מוסר השכל:

אחר הדברים האלה עלה בידנו אחד מיסודות הבית היהודי בכדי לזכות לאושר ועושר לדעת כיצד להתנהל בנושא המרכזי שהוא הפרנסה אשר בזה תלוי ההצלחה והכשילון של הבית, ולהשכיל ולהבין שהפרנסה היא מהשמים ולכל זוג יש תכנית משלו לפי שורשי נשמתו והקב"ה מנתב ומכוון כל אדם היכן יהיה מקור פרנסו ועסקו וגודל הצלחתו או כשלונו, כך שצריכים להאמין באמונה שלימה ראשית שמפתח הפרנסה לא יכול להיות לעולם על חשבון פגיעה בעבודת השם בתפילה או בקיום המצוות ולימוד תורה, שנית צריכים לשמוח עם מה שהשם נותן ולהתפלל לפרנסה ברווח ולא בצמצום בכבוד ולא בכזוי בהיתר ולא באיסור ואין מקום כלל להטיח אשמה או תלונה אחד על השני על מצבם הכלכלי אלא לשאת עיניהם לבורא עולם שהוא משביע לכל חי רצון והזן מקרני ראמים ועד ביצי כנים, ודוקא כאשר יש שלום בית ושמחה הקב"ה פותח להם את השערים ומאיר להם פנים וההפך כשאין שלום בית בדרך כלל לא זוכים להצלחה כי השותף השלישי שהוא בורא עולם אינו שורה איתם בביתם, ויהי רצון שנזכה כולנו שתשרה השכינה בבתינו תמיד באהבה ואחוה וישפע עלינו שפע ממרום עד בלי די אמן ואמן.

בברכת שבת שלום ומבורך

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד

